

ЩОДО НЕДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ІЗ ПОКАЗАНЬ СВІДКА, ЯКИЙ НАДАЛІ БУВ ВИЗНАНИЙ...

Отже, у цій справі працівник міліції, який умисно застрелив двох осіб зі своєї табельної зброї, отримав її всупереч існуючим національним нормам, оскільки не було перевірено, де він її зберігатиме, коли не виконуватиме службові обов'язки, і що його особу не було правильно оцінено з огляду на попередні порушення ним дисципліни.

За таких особливих обставин ЄСПЛ дійшов висновку, що у цій справі було порушення прямих обов'язків держави за ст. 2 Конвенції, оскільки держава не здійснила належний контроль за процедурою забезпечення працівників міліції зброєю.

Правові позиції Верховного Суду

Кримінальна юрисдикція

ЩОДО НЕДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ІЗ ПОКАЗАНЬ СВІДКА, ЯКИЙ НАДАЛІ БУВ ВИЗНАНИЙ ПІДОЗРЮваним ЧИ ОБВИНУВАЧЕНИм У ЦЬОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ*

За вироком Богунського районного суду міста Житомира від 3 травня 2017 р. ОСОБА_1 визнано винуватим у порушенні правил безпеки дорожнього руху, що заподіяли тяжке тілесне ушкодження потерпілому та засуджено за ч. 2 ст. 286 Кримінального кодексу України (далі – КК України) до покарання у виді позбавлення волі на строк 3 роки з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк 3 роки.

Вирішено питання про цивільний позов, процесуальні витрати та речові докази по справі.

Як встановлено судом, ОСОБА_1 11 листопада 2014 р., керуючи автомобілем у межах регульованого пішохідного переходу, порушив вимоги пп. “б” п. 2.3 та пунктів 8.10, 8.7.3, 12.3 Правил дорожнього руху України (далі – ПДР України), проявив неуважність до дорожньої обстановки та її змін, при поданні світлофором сигналу, що забороняє рух, не зупинився перед світлофором та пішохідним переходом, при виникненні небезпеки для руху, яку він об'єктивно спроможний був виявити, негайно не вжив заходів для зменшення швидкості керованого ним транспортного засобу аж до повної його зупинки та продовжив рух далі, не забезпечивши при

* Витяг із постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 10 вересня 2019 р. у справі № 295/13008/15-к, сформований Л. Сидоровою.

ЩОДО НЕДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ІЗ ПОКАЗАНЬ СВІДКА, ЯКИЙ НАДАЛІ БУВ ВИЗНАНИЙ...

цьому безпеки дорожнього руху, внаслідок чого допустив наїзд на пішохода ОСОБА_2, який перетинав проїзну частину на дозволений для руху пішоходів сигнал світлофора зліва направо відносно руху транспортного засобу, в результаті чого останній отримав тяжкі тілесні ушкодження.

При перегляді справи 23 червня 2018 р. Апеляційний суд Житомирської області вирок місцевого суду скасував та закриття кримінальне провадження у зв'язку з недоведеністю винуватості ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення.

У касаційних скаргах прокурор та потерпілий ОСОБА_2 просили скасувати ухвалу апеляційного суду і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції у зв'язку з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону та неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність.

Скаржники вважають, що апеляційний суд безпідставно надав перевагу тим доказам, які спростовують вину ОСОБА_1, і при цьому не надав належної оцінки усім дослідженим доказам у їх сукупності.

На їхню думку, апеляційний суд усупереч правовому висновку, викладеному Верховним Судом України в постанові від 9 червня 2016 р. № 5-360кс15, неправильно визнав недопустимим доказом у справі протокол слідчого експерименту від 14 січня 2015 р. за участю ОСОБА_1 у процесуальному статусі “свідка” та висновок експерта від 20 лютого 2015 р., а також надав неправильну оцінку висновку додаткової судової експертизи від 17 квітня 2015 р. № 3/223, що потягло за собою закриття кримінального провадження і незастосування до ОСОБА_1 закону України про кримінальну відповідальність (ч. 2 ст. 286 КК України).

Потерпілий ОСОБА_2, крім того, у своїй скарзі зазначає, що всупереч вимогам ст. 23 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) апеляційний суд, надавши у своєму рішенні іншу оцінку доказам у справі, безпосередньо ці докази не дослідив.

Заслухавши доповідь судді, пояснення сторін, перевіrivши матеріали кримінального провадження та доводи, наведені в касаційних скаргах, колегія суддів дійшла висновку, що касаційні скарги задоволенню не підлягають з огляду на таке.

За правилами п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України кримінальне провадження закривається у разі, якщо не встановлено достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати.

Відповідно до вимог ст. 417 КПК України апеляційний суд, встановивши обставини, передбачені ст. 284 КПК України, скасовує обвинувальний вирок і закриває кримінальне провадження.

Приймаючи рішення про скасування вироку місцевого суду, апеляційний суд зазначив, що наведені у ньому висновки про винуватість ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення не підтверджуються доказами, дослідженими під час судового розгляду і за наявності суперечливих доказів, які мають істотне значення, цей суд у своєму рішенні не зазначив, чому суд взяв до уваги одні докази та відкинув інші.

Зокрема, суд апеляційної інстанції, провівши часткове судове слідство у справі, заслухавши доводи і пояснення обвинуваченого, потерпілого та інших учасників, дослідивши письмові докази, зокрема й протоколи огляду місця події від 11 листопада 2014 р. та від 25 травня і 9 червня 2015 р. зі схемами та ілюстрованими таблицями до них, протоколи проведення слідчих експериментів із потерпілим ОСОБА_2, свідком ОСОБА_3, висновок експерта від 9 січня 2015 р., протокол проведення слідчого експерименту від 14 січня 2014 р. зі свідком ОСОБА_1, протоколи проведення слідчих експериментів від 24 березня, 17 та 30 червня 2015 р. із підозрюваним ОСОБА_1, висновки експертів; врахувавши показання свідків ОСОБА_4, ОСОБА_3, експерта, наданих ними під час судового розгляду та зафіксованих на технічному носії інформації, який зберігається у матеріалах провадження, дійшов умотивованою висновку, що всі зібрані в кримінальному провадженні докази в їхній сукупності не доводять поза розумним сумнівом винуватість ОСОБА_1 у вчиненні інкримінованого злочину.

При цьому апеляційний суд у своєму рішенні правильно звернув увагу на те, що для доведеності винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України, необхідно дослідити причини, за яких сталася дорожня пригода, та встановити, чи перебуває недотримання цією особою ПДР України у прямому зв'язку із наслідками, що настали.

Як убачається з вироку місцевого суду, в основу свого висновку про доведеність винуватості ОСОБА_1 у вчиненні інкримінованого злочину цей суд послався на порушення останнім вимог пунктів 2.3 "б", 8.7.3, 8.10, 12.3 ПДР України: п. 2.3 "б" – для забезпечення безпеки дорожнього руху водій зобов'язаний бути уважним, стежити за дорожньою обстановкою, відповідно реагувати на її зміну, стежити за правильністю розміщення та кріплення вантажу, технічним станом транспортного засобу і не відволікатися від керування цим засобом у дорозі; п. 8.7.3 – сигнали світлофора та їх значення; п. 12.3 – у разі виникнення небезпеки для руху або перешкоди, яку водій об'єктивно спроможний виявити, він повинен

ЩОДО НЕДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ІЗ ПОКАЗАНЬ СВІДКА, ЯКИЙ НАДАЛІ БУВ ВИЗНАНИЙ...

негайно вжити заходів для зменшення швидкості аж до зупинки транспортного засобу або безпечного для інших учасників руху об'їзду перешкоди.

Як убачається з послідовних показів ОСОБА_1, наданих ним у судах першої та апеляційної інстанцій, проїзд регульованого пішохідного переходу він здійснював на зелений миготливий сигнал світлофора. Ці показання не були спростовані судом, оскільки жоден із допитаних у судовому засіданні свідків не зміг вказати, який саме сигнал горів на світлофорі під час руху ОСОБА_1 та у момент наїзду керованого ним автомобіля на потерпілого ОСОБА_2.

Експерт ОСОБА_6, підтвердивши у судовому засіданні в суді першої інстанції свої висновки, надані в експертних дослідженнях від 20 лютого 2015 р. та від 17 квітня 2015 р., зазначив, що ці експертизи проводилися ним на підставі тих вихідних даних, які були зазначені в постанові слідчого, і самостійно визначати ці вихідні дані він не має права. При цьому уточнив, що згідно з вихідними даними наданими йому слідчим, на момент здійснення наїзду автомобіля під керуванням ОСОБА_1 на потерпілого на світлофорі горів забороняючий червоний сигнал, і до загоряння червоного – три секунди горів жовтий сигнал.

Висновок експерта від 17 липня 2015 р., наданий за результатами проведення комплексної експертизи механізму обставин дорожньо-транспортної пригоди (далі – ДТП) та транспортно-трасологічної експертизи, а також висновок експерта від 6 серпня 2015 р., наданий за результатами проведення комплексної судово-автотехнічної та транспортно-трасологічної експертизи за своїм змістом є альтернативними (умовними) і не дають переконливих підстав безсумнівно стверджувати про порушення ОСОБА_1 вимог ПДР України, що може перебувати у прямому причинному зв'язку з ДТП.

Зокрема, згідно з цими висновками, якщо небезпека для руху водієві автомобіля ОСОБА_1 виникає з моменту виходу пішохода ОСОБА_2 на смугу руху цього автомобіля, тоді в причинному зв'язку з виникненням даної ДТП слід вважати рух пішохода ОСОБА_7 на смугу руху автомобіля на відстані, яка менша за величину його зупинного шляху. Якщо ж небезпеки для руху водієві автомобіля ОСОБА_1 створено не було, безпека дорожнього руху забезпечувалась чітким виконанням та дотриманням ним вимог п. 8.7.3 ПДР України. Тоді, з урахуванням вихідних даних та проведеного дослідження, причиною виникнення даної дорожньо-транспортної пригоди в даних умовах дорожнього руху слід вважати

ЩОДО НЕДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ІЗ ПОКАЗАНЬ СВІДКА, ЯКИЙ НАДАЛІ БУВ ВИЗНАНИЙ...

технічно необґрунтовані дії водія автомобіля ОСОБА_1, які суперечили вимогам пунктів 8.7.3 “г” та 8.10 ПДР України’.

Інші письмові докази, на які у вирокі послався місцевий суд, також не підтверджують винуватість ОСОБА_1, а лише доповнюють фактичні обставини ДТП.

Колегія суддів погоджується з правильністю висновку апеляційного суду в оскаржуваній ухвалі про визнання недопустимими доказів – протоколу слідчого експерименту від 14 січня 2015 р., проведеного за участю ОСОБА_1 у статусі свідка, та, відповідно, висновку експерта від 20 лютого 2015 р., зробленого на підставі вихідних даних, які були отримані під час його проведення.

Так, за правилами п. 1 ч. 3 ст. 87 КПК України недопустимими є докази, що були отримані з показань свідка, який надалі був визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, 14 січня 2015 р. було проведено слідчий експеримент за участю ОСОБА_1 у процесуальному статусі свідка, який в подальшому у провадженні набув статусу підозрюваного та обвинуваченого. Вказана слідча дія була проведена без участі захисника. При цьому слідчим не було роз’яснено ОСОБА_1 його права, зокрема й право не свідчити проти себе і відмовитися давати показання, які можуть надалі стати підставою для його підозри чи обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення. Надані ним як свідком під час цього слідчого експерименту пояснення були покладені районним судом у вирокі в обґрунтування його винуватості.

Зважаючи на ці порушення та вказані вимоги кримінального процесуального закону апеляційний суд дійшов обґрунтованого висновку про визнання протоколу слідчого експерименту за участю ОСОБА_1 у процесуальному статусі свідка та, відповідно, висновку експерта від 20 лютого 2015 р. недопустимими доказами у справі, оскільки вони здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

З урахуванням усіх обставин справи, зокрема й тих, про які йдеться у касаційних скаргах, суд апеляційної інстанції, розглядаючи справу в межах своїх повноважень, дійшов обґрунтованого висновку про те, що органом досудового розслідування не доведено винуватість ОСОБА_1 як у порушенні вимог пп. “б” п. 2.3 та пунктів 8.7.3, 8.10 ПДР України, у випадку чого небезпека для його руху не створювалася взагалі, так і в порушенні вимог п. 12.3 цих Правил, у разі наявності небезпеки для його руху у випадку виходу пішохода ОСОБА_2 на проїзну частину, та скасував ви-

ПРАВО УКРАЇНИ • 2019 • № 9 • 243-248

ЩОДО НЕДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ ІЗ ПОКАЗАНЬ СВІДКА, ЯКИЙ НАДАЛІ БУВ ВИЗНАНИЙ...

рок місцевого суду і закриття кримінального провадження на підставі п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України через те, що не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати.

З огляду на це, доводи потерпілого та прокурора у касаційних скаргах про неправильне застосування судом апеляційної інстанції закону України про кримінальну відповідальність не можна визнати прийнятними.

Ratio Decidendi

ЮРИДИЧНИЙ ПОРТАЛ

Професійний помічник суддів,
адвокатів та прокурорів

<http://rd.ua>
